

2019-149

Archeologienota

Erpe-Mere J. Cardijnstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

20-1-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Erpe-Mere J. Cardijnstraat-Keerstraat (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen buiten woon- en recreatiegebied en waarbij de totale oppervlakte van de bodemingrepen 5000m² of groter is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 36 548m² groot, heeft een rechthoekige vorm en is noord-zuid georiënteerd. Het grenst in het zuiden aan de Keerstraat. Het plangebied wordt bijna volledig ingenomen door een kantoorgebouw met bijhorende industriële loodsen, met errond een verharding in asfalt en beton voor interne circulatie en parkeren. De gebouwen beslaan een totale oppervlakte van 20 638,93m² en zijn gefundeerd met betonplaten en paalfunderingen. In de zuidoostelijke hoek is een bijkomende parking in klinkers gelegen, met daarrond de enige groenzones (gras, enkele struiken en lage bomen) die het plangebied rijk is. In de zuidwestelijke hoek is een ondergrondse hoogspanningsleiding aanwezig, die in een L-vorm richting de hoogspanningscabine loopt; deze is aan de zuidzijde tegen de fabriekshallen aangebouwd. Op het terrein is een voormalige drukkerij gevestigd; naast de funderingen op voeten of paalfundering en de riolering en nutsleidingen van het bestaand gebouw zijn ook op meerdere plaatsen zware fundeermassieven aanwezig voor de drukpersen. Volgens de contactpersoon van de initiatiefnemer is de grond minstens tot 1m diep geroerd geweest bij de bouw van de bestaande gebouwen.

Het plangebied is een goede 500m ten zuidwesten gelegen van de kleine dorpskern van Ottergem, een deelgemeente van Erpe-Mere. Afgaande op historisch kaartmateriaal, waarbij de Ferrariskaart uit ca. 1777 voor het plangebied de oudst betrouwbare bron is, was het terrein steeds in gebruik als landbouwgrond en liep er minstens sinds midden 19de eeuw een veldwegel van zuidwest naar noordoost over het terrein. In de tweede helft van de 20ste eeuw verandert het uitzicht van het plangebied: de oorspronkelijk loop van de Keerstraat wordt aangepast (vermoedelijk in het kader van de ontwikkeling van de E40 en de afrit Erpe-Mere), deze begrenst zeker in 1971 het terrein in het zuiden. In de volgende decennia is de ontwikkeling van het plangebied en het industrieterrein goed te volgen via luchtfoto's. Hierbij wordt het voormalige landelijke karakter van het plangebied en de omgeving geleidelijk uitgewist. De bebouwing op het plangebied breidt stelselmatig uit en de landbouwgronden maken plaats voor gebouwen en verharding. Ottergem en het plangebied zijn te situeren op een noordelijke uitloper van een heuvelrug die die deel uitmaakt van de Vlaamse Ardennen. Deze uitloper wordt in het westen begrensd door de vallei van de Molenbeek en in het oosten door de Ten Erpenbeek. Beide waterlopen zijn op ruime afstand van het plangebied te situeren (resp. 700m en 1,2km). Er bevinden zich geen andere natuurlijke waterlopen in de buurt. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel van het plangebied is een zeer geaccidenteerd terrein te zien, waarvan het maaiveld hoofdzakelijk tussen +44,00 en +44,60m TAW te situeren is, met in het westen plaatselijk een lagere zone op +43,00m TAW. Het terrein is opvallend hoger gelegen (ca. 1,5m) dan de percelen ten oosten en westen, wat ongetwijfeld een gevolg is van menselijk ingrijpen op het bestaande maaiveldniveau bij het optrekken van de bebouwing en verharding. Op de topografische kaarten uit de 19de-20ste eeuw worden een aantal hoogtelijnen weergegeven op het plangebied die duiden op een geleidelijk hellend karakter van het terrein van oost naar west (of

omgekeerd, is niet duidelijk op basis van het kaartmateriaal). Deze helling werd eveneens weggewerkt bij de ontwikkeling van het perceel. Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd als een droge leembodem met textuur B horizont; deze kartering dateert echter van voor de aanleg van het industrieterrein, en deze bodemopbouw is op heden minstens deel verstoord na de aanleg van de fabrieksgebouwen. Er gebeurde tot op heden nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied. Bij een recent proefsleuvenonderzoek kwam een Romeinse site aan het licht, bij een oudere opgraving werd een veldwegel onderzocht. Nochtans tonen de vele sites uit de steentijd en de Romeinse periode gekend via veldprospectie dat de omgeving reeds sinds lang werd gefrequentieerd. Deze sites zijn bovendien veelal te situeren bovenop de rug waarop ook het plangebied is gelegen. De vele -gem toponiemen in de buurt duiden op het vroegmiddeleeuwse ontstaan van de huidige naburige dorpskernen van bvb. Ottergem en Erondegem. Mocht het terrein op heden nog in gebruik zijn als landbouwgrond, dan zou op basis van deze gegevens een eerder hoge archeologische verwachting worden toegekend aan het plangebied. Rekening houdend met de ontwikkeling van het wegennet in de omgeving en het bedrijventerrein sinds de laatste decennia van de 20ste eeuw, dient deze verwachting echter naar beneden worden bijgesteld. De kans is klein dat er na de diverse werken op het terrein, waarbij het maaiveldverloop werd gewijzigd en het terrein aanzienlijk werd opgehoogd vooraleer de gebouwen en de verharding werd opgericht, nog archeologische sporen te verwachten zijn op het terrein. De aangrenzende percelen ten noorden en ten zuiden die deel uitmaken van het bedrijventerrein worden in de Centrale Archeologische Inventaris gecatalogeerd als Gebieden Geen Archeologie; deze classificatie geldt meer dan waarschijnlijk ook voor het plangebied.

Deze archeologienota heeft betrekking op de sloop van de bestaande gebouwen op het terrein. Daarna worden er nieuwe bedrijfsgebouwen op het terrein opgericht, als uitbreiding van het bedrijf dat net ten noorden van het plangebied is gelegen, langsheen de Joseph Cardijnstraat. Deze nieuwbouwwerken maken deel uit van een toekomstige aanvraag voor omgevingsvergunning en worden niet behandeld in deze archeologienota. Bij de sloop worden alle gebouwen afgebroken. Er wordt ook ondergrondse uitbraak voorzien (fundeervoeten, leidingen). Er worden geen wezenlijke terreinwijzigingen uitgevoerd bij deze sloop. De verhardingen rond de gebouwen, de parkeerzone in de zuidoostelijke hoek en de groenzones worden niet verwijderd bij de sloopwerken.

Het plangebied kent een lage archeologische verwachting, en gezien de ontwikkeling van het bedrijventerrein is het weinig waarschijnlijk dat er op deze locatie nog onverstoorde archeologische sites te verwachten zijn. Bij het slopen wordt ook ondergrondse uitbraak voorzien. Het terrein is echter aanzienlijk opgehoogd, waardoor het merendeel van deze ondergrondse graafwerken zal gebeuren in reeds geroerde grond. Een verder vooronderzoek zal niet leiden tot nuttige kenniswinst, en er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is op het onderzochte terrein. Omwille van deze redenen wordt geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden.